

Pro peníze...

V Měsíčním údolí pod Širokým kopcem v Chříbském pohoří roste hojně vzácná květina, zvaná měsíčnice, měsíčanka nebo také noční fiala. Noční fiala proto, že její fialové květy voní zvláště silně v noci; měsíčnice nebo měsíčanka proto, že její plody, bělavé penízky, připomínají nejen peníze, ale i měsíček.

Měsíčanka nerostla v Měsíčním údolí vždycky, ale údolí bylo vždy tiché a krásné, zejména však za měsíční noci. Proto se tam také scházivali Petr z Lísky s Anežkou z hájovny u Křížového buku. Kdo se jednou zadíval na Anežku, těžko od ní odtrhnul oči, také Petr byl hoch k pohledání. Když se ti dva objevili u muziky, každý uznal, že jim patří sólo. Petr se líbil i Anežčině otci, myslivci na slovo vzatému, Anežka se líbila Petrově matce, která se synem hospodařila dole v Lísce.

Zdalo se tedy, že nic nestojí jejich štěstí v cestě, a měsíček často slýchával o blahých dnech, až budou svoji. A co – k Petrově chalupě patřil pěkný kus pole, Anežka měla doma plnou truhlu, ne sice peněz, ale výbavy a ostatně i nějaký ten zlatý na dně. I čas nadešel: po žních by mohla být veselka.

Ale nebyla.

Už celý týden se Petr neukázal, ani nevzkázal. Marně Anežka čekala u rozsochatiny bleskem rozbitého dubu.

Když se jednou vrátila z údolí s usazenými očima, čekal ji ve světnici otec. Tak ho ještě nepoznala. Tváře zarudlé, v očích pod svráštělým čelem a huňatým obočím blesky.

„Kde ses courala?“

Anežka oněměla. Jako by otec nevěděl! A takové slovo!

„Ať už mi do údolí ani nev kročíš!“ pokračoval otec tím strašným hlasem. „Nemáš tam co dělat. Petr si bere za tři neděle vdovu, mlynářku z Mlýnů.“ Myslivec hněvem těžko chytal dech. „Jidáš! Mamonář!“ odplivl si.

S Anežkou se zatočil svět a padla v mráкотách ...

Byla to pravda. Petr podlehl svodům mamonu, a když mu bohatá mlynářka, ženská sice ještě k světu, ale přece jen o hezkých pár let starší než on, několikrát po dohazovačce vzkazovala, že mlýn by potřeboval mužskou ruku, řekl nakonec ano. Ve mlýně s velkým hospodářstvím, třeba se starší vdovou, to bude něco jiného než v jeho chalupě, třeba s nejhezčí holkou! A proč čekat po žních, naléhala mlynářka, to začne v mlýně kolotoč, ustrojme svatbu hned a slavnou, ať lidé vidí, že se vdává mlynářka ze Mlýnů a bere si Petr z Lísky, o kterém se zdává děvčatům v celém kraji!

Petr řekl znovu ano, aby to už měl za sebou. Několikrát ho píchlo u srdce a hezky hluboko, několikrát se budil křikem z těžkého snu, a když ho matka zaklínala, aby proboha měl rozum a neprodával se ani za hromadu stříbrňáků, utekl. I na svatbě se ještě raději díval k zemi než lidem do očí. Teprve když se po návratu z kostela napil zhluboka rosolky, práskl do stolu, výskl a zvedl mlynářku do kola.

Dva dny a dvě noci trvala svatba, dvě muziky se prý musely vystřídat. I řečí bylo ve vsi plno, ale co se říkalo, to by si novopečení manželé za rámeček nedali.

Zatímco se celé Mlýny otrásaly muzikou, v Měsíčním údolí plakala Anežka. Změnila se za ty dny skoro k nepoznání. Kulatá líčka propadla, tváře a rty bez krve, oči dříve modravé a jasné, jako studánka, byly teď temné jako tůň, na jejímž dně leží utopenec.

Říká se – bolest mlčeti nedává. O Anežce to neplatilo. Lidem se vyhýbala, nikomu si nepostěžovala, s nikým nepromluvila. Ani s otcem, který se ostatně od onoho osudového večera toulával po celé dny v lesích. Jen mech a tráva u bleskem rozbitého dubu v Měsíčním údolí pily její horké a hořké slzy ...

Říká se – čas vše zahojí. Ani to však o Anežce neplatilo. I otec už ji prosil, aby promluvila, aby přestala myslet na Petra, lepšího ženicha že si najde on sám vystrojí veselku, mysliveckou, ještě slavnější, než byla ta v Mlýnech.

Anežka jako by neslyšela.

Jedné podzimní noci po návratu z lesa našel otec její lože prázdné. Rozběhl se do nešťastného údolí. Ležela tam v tichém měsíčním světle a už nedýchala. Žalem jí puklo srdce.

Když se to Petr dověděl, nepřišel dva dny z hospody. Začínal si na ni v poslední době zvykat. Poprvé se napil po hádce se ženou, když na něho zakřičela, aby si moc neotevíral hubu, v mlýně že je ona paní a on leda v mámině chalupě. Potom si už přihnul častěji, jak poznával chomout, do něhož vlezl.

Anežčina smrt mu dodala. Nestydatá mlynářka mu vyčetla i slzy, které pro ni prolil, i tu kořalku, kterou vypil, aby umlčel výčitky svědomí. Máma mu vzkázala, aby jí nechodil na oči. Lidé se od něho odvraceli, a když přišli za mletím, jednali s mlynářkou, aby mu také dali znát, že on se jen přiženil.

Přišlo jaro a přiblížil se den, kdy Petr viděl Anežku naposled. Neodolal a zašel večer do Měsíčního údolí. Usedl u rozbitého dubu, přivřel oči a vzpomínal. A bylo mu dobře, jako by Anežka seděla vedle něho, i její teplo a vůni cítil. Ba zdálo se mu, že stačí natáhnout ruku ...

Zbytečně. Seděl sám ve ztemnělém lese, jen straka se dala do křiku. Ale vůně zůstala. Rozhlédl se a spatřil kolem neznámé, nefialové květy. Utrhl jednu snítku a přivoněl. To je ona. Anežčina vůně ...

Chtěl si utrhnout voňavý kvítek, ale již s neodvážil. Báł se i jen dotknout Anežčina květu.

Těžkým krokem se vracel domů.

Do údolí se pak dlouho nevrátil. Vábilo ho prožít chvíli zapomnění ve vůni neznámých květů, ale zároveň se děsil pocitu, že Anežka je blízko něho. Což kdyby vykřikla, zanaříkala anebo i jen vyčítavýma očima pohlédla ....

Až opět ve výroční den Anežčiny smrti vyhnaly ho stesk a trýzeň svědomí do údolí.

Květy však už nenašel. Místo nich se blyštěly na uvadlých lodyhách bělavé šešulky, stříbrné penízky, které jako by šeptaly ve větru. Zaposlouchal se do jejich mluvy a uslyšel:

„Pro peníze zradil...“

Vítr sílil, sílil i jejich hlas.

„Zradil pro peníze!“

Ani neusedl, chytil se za hlavu a utíkal zpátky. A stále slyšel šepot a sykot uschlých květů.

„Pro peníze zradil, pro peníze ...“

Brzy na to se Petr ztratil. Odešel, nikdo nevěděl, kdy ani kam. Až po několika měsících dostala jeho matka psaní odněkud z Německa. Psal, aby mu alespoň ona odpustila, že se nejvíce potrestal sám a že se už nevrátí.

Mlynářka zatím hledala třetího muže. Což o to, chamtivý hlupák se vždycky najde.

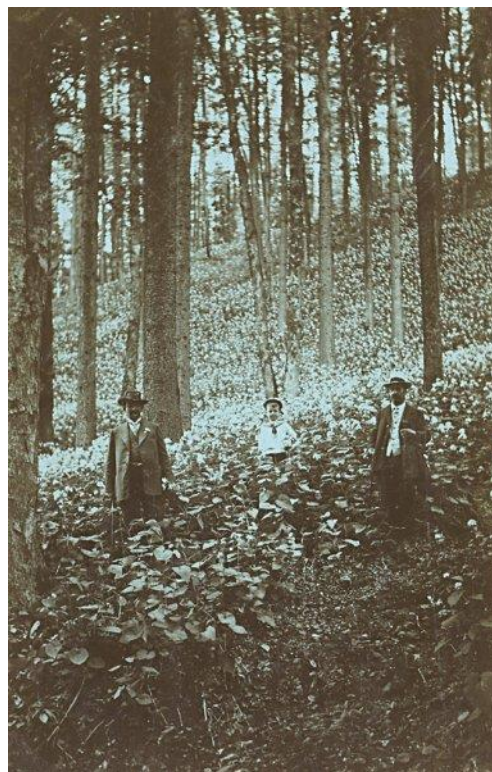
A v Měsíčním údolí kvetly noční fialy na podzim zvonily penízky. Když však za podzimních večerů přicházel do údolí starý, zšedivělý myslivec od Křížového buku, penízky neviděl. Před jeho očima se v měsíčním světle třpytily dceřiny slzy.

A třebaže široko daleko podobných květů nebylo, lidé vzpomínající na Anežku květů se nedotkli. Děvčata z okolí však vodila do údolí své chlapce, aby tam přísahali, že nikdy nebudou jako Petr.

A měsíčanka, sypajíc z penízků semínka, rozrostla s po celém údolí, a tak ji tam podnes všude uvidíte.

Další verzi tohoto příběhu zaznamenal pan učitel Josef Suchánek.

Kdysi tu poblíž prý žil muž italského původu s krásnou dcerou. Skutečně tu objevili opracované kameny jako zbytky zdiva. Dcera zemřela, snad na morovou ránu, a její otec nad jejím hrobem vysázal „Monvioly“ (jak říkali Němci – měsíčnice lesní *Lunaria rediviva*), které dovezl z jihu. Ty se pak neobyčejně rozrostly.

Pohlednice ze sbírky Petra Jozy

Literatura:

Nečásek František: Rumburský skrojek pohádek, pověstí a příběhů, severočeské krajské nakladatelství 1963

Suchánek, J.: Není nad Studený 1983.